

ИНЧЭСЭНЭТ ТОПЛУСУ № 3 [79] 1988

ШИРИН БАРМАГЛАРЫН СЕҢРИ

Р. Гулиев.

Тез-тез мени экранда, радио далгаларында, концерт залларында чыкканы дилләйимиз тарзан Рамиз Гулиевни ады кенеш дилләйичи аудиториясына јакшы танышдыр. Мүсир тар ифачылыгы сөнәтнини актив төбөлгичиси олан Р. Гулиевни сөнәт дунјасы өзүмомахусе дәјерли ишчләрлә додулар. Азәрбајҗан халг мусигиси, оуну надир хазинәси мугам сөнәтнән байрәләнәрәк тарзәнини ифачылыгы сөнәтнә катрндји јеинликләр мараг догура биләр. О, халг мусигинини, мугам сөнәтнини, бәстәкарларымызын тар үчүн јаздылар әсәрләрини ән маһир вә популар ифачысыдыр. Демәк олар ки, сон илләрдә тар үчүн бәстәләмиши әсәрләрини илк ифасы она еттибар едилди.

...Оуну ушагыл јадлашына бир хәтирә һәкк олунуб. Ушагыл илләри оуну јадлашында артыг нагылалыш. Санки бүтүн булар елә дунә олуб...

—Әмин һәбиб мунарибәдән саламат гәјтәс да, сол биләндән адыки јарадан сонра тар чалмагла мәшгу ола биләди. Бир күн о бизлә кәлишиди. Догтуз јашандајым ола. Ад күнүм иди. Әмин тарыны мәнә һәдјије котирмишиди. Ону мәнә уздыб деди: «Чалиш, јакшы тарзан ол. Тарыны мән верирәм, илһамыны өзү көклә».

Сәлә чалишмаг, ишадкарлыг, мусигнә арутулуш кичик тарзәнини гәлбә һәкми кәсәди. Арзулары Рамиз Ағам шәһәр орта ихтисас мусиги мәктәбнә катрнди.

Рамиз 1964-чү илдә Ағамдан Бакија, У. Нәмчәбәјов адына Азәрбајҗан Дәвләт Консерваториясына кәлди. Тәбул иштаналарыны муәвф-

фәгјјәтлә верәрәк консерваторияја дахил олур. Р. Гулиевни чалгысы, билји, истедады бу мугдәдә сөнәт омагында элчләр, мугһаләшир, Азәрбајҗанда тар сөнәтнини төбәгиндә вә тәдрисчә көркәмли рол ојнамыш Сәјд Рүстәм, Сулейман Әләкәров, Ади Кәрәј Мәммәдбәјди вә башга сөнәт корифејәриндән адыгы дәрәсәр, оуну истедадыны, кенеш ифачы имканларыны наһид мөгсәдә јөнәдилди. Јухусуз кечәләр, ахтарышлар, ишадчылыгда чалишмаг она сөнәт әләминдә «өз сөзүнү» демәсин» әсәс верир.

Р. Гулиев төһсил илләриндә Совет, рус вә Гәрби Авропа бәстәкарларынан бир сыра популар әсәрләрини илә даһа јакхандан таныш олур. О, мәшһур тарзәнләрини ифасыны илләјир, онларни ифачылыгы спрларини ашкарламага чалишыр. Белә ахтарышлар, арашдырмалар кәч тарзәнә милли ифачылыгы јолуну көсәррер. Беләликлә, Р. Гулиев Азәрбајҗан Дәвләт Консерваториясына јеткин ифачы тарзан кими фәргәләмә диплому илә битирир.

Консерваторияја дахил олдугу илдән тарзан Рамиз Гулиев М. Магомәјев адына Азәрбајҗан Дәвләт Филармониясына — республиканын әмәкар артисти, тарзан Әлиага Гулиевни рәһбарлик етдији халг чалгы әләтләри ансамблина дә вәт олунур. Азәрбајҗанын тарин-тарин кәзир, Гәстрол консертләри илә чыкышлар едилди. Бир-бирини әвәс едән илләр оуну тарчүмеји-һалына ичә-ичә дилләйичи мәләбәтти, рәғбәти бәхш едилди.

Чох кечмир ки, Р. Гулиевни сәдәфли тарынын сәни гоншуну респу-

ликалардан кәлди. О, Јереванда кечирилән «Сәјат-Новә» адына мусябигрә дә вәт олунур. Марәги, јадла гәлән чыкканы мусябигрә јејәтлени диләтнин чәб едилди. Тарзәнин бөјүк һәмәсә чалгысы «Енгила», «Аһ чәкәдирим» вә башга әсәрләр ермәни дилләјимләрини бөјүк марагына сәбәб олур. Бакија мусябигини гәлбәти кими гәјядыр. Ичә-ичә чәтнини сынагдан кәчән тарзән сәһнә, ифачылыгы дунјасына тәсәдуфән кәлмәдирини дәнә-дәнә төләбкар дилләјимчиләр, мугһәссәсләр тархисиндә сүбүт едилди.

1974-чү илдә Москвада бешинчи Үмумиттифәт естрада артистләрини мусябигәси кечирилди. Әлқисси мухтәлиф јерләрдән кәлиши миндән артыг ифачы мусябигәдә иштирәк етмәк һүтугу гәләмишди. Рамиз Гулиев дә бу мусябигини иштирәкчиси олур. Нәјәчәли аиләрлә јүксәк усталыг, ифачылыгы нумәдәни етдијин тарзәнини чалгыны дигәти чидир. Мусигини јекунунда оуну ады лауреатлар сырасинда чәкилдди. Халг чалгы әләтләри үрә кечирилән мусябигәдә тарзан Рамиз Гулиевни чыкканы икинчи мукабада лајиг корулду. Мусиги тәлғәтатчысы, Азәрбајҗан Дәвләт Консерваториясынын доцент Вәғиф Әбулғәтәв, рус вә Гәрби Авропа бәстәкарларынан бир сыра популар әсәрләрини илә даһа јакхандан таныш олур. О, мәшһур тарзәнләрини ифасыны илләјир, онларни ифачылыгы спрларини ашкарламага чалишыр. Белә ахтарышлар, арашдырмалар кәч тарзәнә милли ифачылыгы јолуну көсәррер. Беләликлә, Р. Гулиев Азәрбајҗан Дәвләт Консерваториясына јеткин ифачы тарзан кими фәргәләмә диплому илә битирир.

«...Рамиз сәлән олунан әсәри сәлдәгдән сонра тамашачылар ону соһидән бурхәмадылар. Кәч ифачы о ашман сәдәфли таринда даһа ки әсәр чалды. Мәлүмләри «Фантазия», «Сы да, Монтиниш «Гарданыс да мусябигини кәзәл дунјаларын иһесләрини санки тәзәләди, гәнадәлиди».

РСФСР-ни халг артисти, бәстәкар В. Левәнон дәјирдә: «Мән Азәрбајҗанда оларкән һәмәси иһесләри кәчирдимә, бу күн Рамизни тарыны дилләкчәк дә ејин әһвал-руһинији дунјам. Хууседә «Маһур мугамы» илә чаланди. Санки бир алыгы о күнәшән дилјара јендән гәјядырәм. Тарин гүдүрәти өзкә имиш. Күман ки, кәч ифачы ону һәр јердә сәвәрчәк...».

Рамиз Гулиевни мусябигини лауреаты олмасы тәсәдуфән деди. Тарзән арадычл чалгыны, истедады

ны чидәләмиш, һәмәсә мусиги дунјамуну нумәјиш етдир билишиди. Ифа етдији әсәрләре јени-јени бәкәләр, нахышлар вурарә, мелодијанын мөгәлини јени сәһкәдә дилләјимчә тәгәми едә биләси, бөјүк иштирәтәсија табиләјити, өзүмомахусе фәрдән ифачылыгы манерасы оуну чалгысынын әсәс мәзјјәтләрини тәшкил едән компонентләрдир. Рамиз Гулиевни чалгысы бүтүн тарзәнләрини чалгысында өз лиризм, јумшаклыгы, фәләсәфи дәјери, мәһәси, јенилиги, бир дә ширинлиги илә сөнәдилди.

Республиканын әмәкар иһесәт халгы, бәстәкар Рамиз Миршәли оуну чалгысында бәлә едәрәк 5 дөкәбр 1974-чү ил тарихи «Азәрбајҗан кәчләри» гәзетиндә «Ширин бармаглар» мәғәләсиндә јазмышдыр:

«...Рамизни сөнәткарлыгы, «ширин» бармаглары мән вәлән етди.

Бу бир һәггәтдир ки, һәр бир ифачыны өз јолу, өз иһәсән олмадыни бүтүн булар Рамиздә вәр. О, тар чаландә өзүнү көркәмлән дә иһес едилән ки, бу «ширин» бармаглар Рамизнидир.

Ширин бармаглы, сәртәк иһәрәблә тарзан Р. Гулиев өз чалгысынын дәјери, усталыгы илә дилләјичини дунјадурмаји бачарыр. О, бир ифачы кими чалдыгы мусигини мөгәлини әкәсәр дилләјимчиләр тарофиндә бәшә дунјамәси үчүн әлишдән кәзәлән әсәркомар. Тарзәнин һәр илә ејин дилләјимчиләр тархисиндә ифачылыгы һәмәсәти кими нумәјиш етдирилди.

Азәрбајҗан ЛККИ МК бүросунун 1978-чи илдә әдәбијјат, иһесәт, архитектура вә журналистика сәһнәсидә, хореография вә концерт-ифачылыгы фәалләјити сәһсидә Азәрбајҗан Ленин комсомолу мукафаты лауреатлары сырасинда У. Нәмчәбәјов адына Азәрбајҗан Дәвләт Консерваториясынын бәш мугдәлини Гулиев Рамиз Әјүб олдуғуну да ады вәрди. Тарзан бу ады 1976—1978-чи илләрдә концерт ифачылыгы фәалләјити көрә лајиг көрүлмүндир. Тарзәнин концерт ифачылыгы әмәәмәлини бир сыра көркәмли сөнәткарларынын дигәтнини чәб етмишди. Зәманәмизни көркәмли дунјадур, СССРИ халг артисти Ниджәд Р. Гулиевни ифачылыгы сөнәти баросиндә демәшди:

«Тар ифачылыгы сөнәтиндә Р.

Гулиевни өзүмомахусе, орижинәл дәст-хәтти вәр. Бу дәст-хәтти, оуну ифа етдији мугамларын илк халләриндән танымаг олар. Рамиз сәдәкә ифачы оларәк гәлди. О, һәм дә јарадычы тарзәнләримиздидир. Гәдәм тарихли мугамларымыз бу истедады тарзәнин ифасында јенидән дунјаја кәлиб, јени өмүрләрини јашәјиләр».

Азәрбајҗан ССР Дәвләт мукафаты лауреаты шәһр Бөхтјар Ваһабзәдә Р. Гулиевни сөнәтсәвәрләрини һисә-рәғбәтини гәләмиш тарзан кичик гимнотәландир. Шәһр «Мугам» поемасы үзәриндә ишләрәкән Рамиз «Сәкәһ» илә тез-тез гүләр асыдыны билдирәрәк јазмышдыр: «Мән өз кәлир ки, Рамизни «Сәкәһ»дә дулағу мәләб мәһим өз дунјаларымдыр».

Мусиги ифачылыгы сәһсидә кидәмәләринә көрә тарзан Рамиз Гулиев 1982-чи илдә республиканын әмәкар артисти кими фәхри ады лајиг көрүлмүндир. Гәјә етмәк иһесәти дунјар ки, Р. Гулиевни иһесәси бу күнә кими 10-дан артыг граммофон вәлиня көчүрүлмүндир.

Рамиз Гулиевни сөнәт дунјасыны јүксәк гимнотәландирән республиканын халг артисти, Азәрбајҗан ССР Дәвләт мукафаты лауреаты, профессор Сулейман Әләкәров дәмәшди:

«...Тар илдә Авропа мусиги әләтләрини илә ејин илләдә дәлиән ән дәјерли мусиги әләтләриниздидир. Оуну бәди-техники имканларыны Үмумиттифәт, һәбелә дунја мөгәлиси дә устәд тарзан Рамиз Гулиев уғурла нумәјиш етдирилди. Тарзән көркин әһмәти, ишадчл ахтарышлары сәһсидә јүксәк ифачылыгы мәһарәтшә мәһәси олдуғи, мусигишүнәсләрини, сөнәтсәвәрләрини дигәтнини чәб етмишди. О, ифа процесиндә тарин бүтүн имканларындан ифадычлыгдә иштифәд едил, зәнкән сәс пәлитрәси јарадыр.

Рамиз фәрдән ифачылыгы манерасына, виртуоз ифачылыгы техникасына, ән бәһличәси илә ширин бармагларына, адыни чаларлары мәлик тарзәнләрини мусигинини мөсәддә вә ритмик хуусејәнләрини, чалгы әләтнини имканларыны, теһбрини, сәс пәлитрәси, әјани-сәсетик әсәсләрлә илә әдән профессионал педагогларымыздандыр».

Тарзэн Р. Гулијев тез-тез Үмум-иттифаг радио студиясына да'ват едилір. Белә көрүшләрини бириндә һәмјерлимиз Академик рус халг чалгы алатлари оркестриндә солист кими чыхыш етмишдир. О, Г. Гарајевни, Ф. Әмировун, Т. Гулијевни, Ч. Чаһанкировун вә башга бәстәкарларымызын әсәрләрини оркестрин мүшәјнәти илә лентә јазмышдыр. Бәстәкар Сүләјман Әләскәровун тар үчүн концертинин бу коллективин иштиракы илә сәсләндирилмәси вә лентә көчүрүлмәси тар ифачылыгы сәнәтиндә әләмәтдар һадисә кими гејд олунмалыдыр. Оркестрин баш дирижору, РСФСР халг артисти Н. Некрасов демишдир: «Рамиз Гулијев истәдәдлы мусигичидир. О, оркестри көзәл дујур, ансамблла аһәнкдарлыг јарадыр. Бу оркестрдә Азәрбајчан тары илә рус балалајкасы көзәл сәсләнди. Кәнч тарзәнин ифасы чевәнк-

лији илә, тә'сир гүввәси илә динләјини чәлб едир».

Р. Гулијев гастрол концертләри илә дунјанын бир сыра өлкәләриндә чыхышлар етмишдир. Онун концертләриндән хәбәр верән ал-әлван афишалар Түркијәнин, Африка республикаларынын, Пакистанын, Әфғанистанын, Суријанын, Нолландијанын, Исвечини, АФР, АДР күчәләрини бәзәмишдир.

Тарзән Рамиз Гулијев ијirmi илдән артыгдыр ки, мұәллим ишләјир. Онун педагожи фәәлијәти ушаг мусиги мәктәбиндән башламышдыр. Өтән илләр әрзиндә онларла кәнч тарзән онун сәнәт дунјасындан бәһрәләнмиш, мусиги дунјасына ифачы «вәсигәсини» ондан алмышдыр. Р. Гулијевни тарын һәртәрәfli тәдриси һәмишә дүшүндүрүр. Тарзән-педагог 1986-чы илдә «Ишыг» нәшријатында «Азәрбајчан бәстәкарларынын әсәрләри»ндән ибарәт топлуу чап

етдирмишдир. Сөз јох ки, бу топлу Али вә Орта ихтисас мусиги мәктәбләриндә чалышан мұәллимләрә, тәләбәләрә дәјәрли төһфәдир. Бундан башга Р. Гулијев ифа етдији тар концертләринә даир бир сыра методики төвсијәләрини дә мұәллифидир.

Р. Гулијевни јарадычылыгынын мұәјјән һиссәсини тәләбәләри илә биркә тәшкил олунмуш концертләри тәшкил едир. Белә концертләрдә тарзәнин тәләбәләри гаршысында өзүнүн педагожи кәстәришләрини сәһнәдә әмәли сурәтдә нүмајиш етдирмәси, тәдрис проблемләрини һәллигә мүсбәт тә'сир кәстәрән әвәзсиз нүмунәдир.

Р. Гулијев Азәрбајчан мусиги сәнәтинин дајигли тәблиғатчысыдыр. О, ичә-ичә чәтнин имтаһанда Азәрбајчан мусигисини, тар сәнәтини бачарыгла нүмајиш етдирәчәкдир.

Фуад ӘЗИМОВ.